

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Council of Europe
Congress of Local and Regional Authorities
F-67075 Strasbourg cedex
France

**DG Bestuur en
Koninkrijksrelaties**
Directie Bestuur, Democratie
en Financiën

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
Nederland
www.rijksoverheid.nl
www.facebook.com/minbzk
www.twitter.com/minbzk

Datum 23 september 2014
Betreft Reactie op het monitoringsrapport van Nederland over de
toepassing en naleving van het Europees handvest inzake lokale
autonomie en het aanvullend protocol burgerparticipatie

Kenmerk
2014-0000494453

Uw kenmerk

Geachte voorzitter,

Met interesse heb ik kennis genomen van de uitkomsten van het monitoringsrapport van Nederland (352(2014)). Zoals u in uw rapport constateert, kent Nederland een overlegcultuur waarin een belangrijke rol voor de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg (IPO) is weggelegd. Om deze reden stuur ik u de reactie op de aanbevelingen in uw rapport, mede namens het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. In de brief ga ik in op de aanbevelingen die we gezamenlijk onderschrijven, als prioritair beschouwen en waar we actief op (gaan) acteren. Voor de overige aanbevelingen ga ik met het IPO en de VNG in nader overleg.

Reinforce the "autonomous" and "proper" competences of municipalities and provinces and reduce the tasks performed under the "medebewind" procedure, in light of the Article 4 para. 4 of the Charter.

Nederland hecht grote waarde aan de autonomie van decentrale overheden. De autonomie van gemeenten en provincies is grondwettelijk verankerd (artikel 124, eerste lid, Grondwet). Bij of krachtens de wet is het mogelijk regeling en bestuur van decentrale overheden te vorderen, ook wel medebewind genoemd (artikel 124, tweede lid, Grondwet). Deze kernprincipes van de inrichting van het binnenlands bestuur staan ook in de Gemeentewet en de Provinciewet. Wanneer de wetgever wijziging wenst aan te brengen in de taken en bevoegdheden van decentrale overheden, dient een dergelijke keuze gesteund te worden door een dragende motivering en afgewogen te worden tegen de beginselen van decentralisatie en lokale autonomie, zoals verankerd in de Grondwet en de organieke wetten; de Raad van State toetst bij de beoordeling van wetsvoorstellen of hieraan is voldaan. Samen met de decentrale overheden heeft het rijk de verantwoordelijkheid om de autonomie te bewaken en te borgen. Het is voorts een wettelijke plicht om in dergelijke gevallen de koepels van decentrale overheden (VNG en IPO) te consulteren, zoals nader is uitgewerkt in de Code Interbestuurlijke Verhoudingen (Code). De Code bevat afspraken tussen het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen. Uitgangspunten zijn onder andere een

zo groot mogelijke beleidsvrijheid voor de decentrale overheden, financiering via de algemene uitkering, sober en terughoudend toezicht op taken in medebewind en verantwoording en vermindering van regels (deregulering en ontbureaucratisering). Kort samengevat is het uitgangspunt: 'decentraal wat kan, centraal wat moet'.

Datum
23 september 2014
Kenmerk
2014-0000494453

De positie van gemeenten en provincies in het Nederlandse staatsbestel is van grote betekenis en vraagt voortdurend aandacht. Samen met de VNG en het IPO stel ik mij hier verantwoordelijk voor. Ten eerste met mijn verantwoordelijkheid als minister voor de coördinatie van het rijksbeleid en de bevordering van de beleidsvrijheid van gemeenten en provincies (artikel 116 Gemeentewet, artikel 114 Provinciewet), alsmede de bevordering van decentralisatie (artikel 117 Gemeentewet, artikel 115 Provinciewet). Daarnaast is het een gezamenlijke verantwoordelijkheid de uitgangspunten en interbestuurlijke afspraken continu te bewaken en samen vorm te blijven geven aan de interbestuurlijke dialoog.

Het is van belang te beseffen dat gemeenten en provincies, wanneer zij taken in medebewind uitvoeren, over het algemeen over een grote mate van beleidsvrijheid beschikken. Beleidsvrijheid bij de aanstaande decentralisaties in het sociaal domein staat ook als zodanig opgenomen in het regeerakkoord van het kabinet. Dit is een ingrijpende operatie waarin omvangrijke overheidstaken worden gedecentraliseerd, waarbij de gemeenten een grote mate van beleidsvrijheid krijgen. De VNG, het IPO en ik zien het daarom als onze gezamenlijke opgave om deze beleidsvrijheid goed te blijven borgen en te sturen op ruimte voor decentrale overheden bij bestaande en toekomstige wetgeving.

Strengthen the mechanism of consultation between the State and the municipal and provincial level during the process of planning and decision making in all matters affecting the local authorities directly (Article 4 para. 6 of the Charter).

Terecht wordt in het rapport geconstateerd dat de interbestuurlijke relaties een belangrijk aandachtspunt zijn. Tezamen met de VNG en het IPO hecht ik grote waarde aan de interbestuurlijke dialoog in Nederland en zie het als een gezamenlijke inspanning om deze dialoog te verbeteren en te bestendigen. Mede om deze reden is de Code in 2013 geactualiseerd onder andere in het licht van wetgevingsprocessen bij de EU en herbevestigd als een kader met een permanent karakter. De Code voorziet in een tijdige betrokkenheid bij de ontwikkeling van nieuwe beleidsvoornemens en wetgeving die een andere overheidslaag raken, zoals ook voorgeschreven in de Gemeentewet (artikel 114) en de Provinciewet (artikel 112). Het bewaken van tijdige betrokkenheid en consultatie is een gedeelde verantwoordelijkheid.

Naast de herbevestiging zelf is de aandacht voor de correcte naleving van de Code van evident belang. Om deze reden wordt nu in gezamenlijk overleg bezien op welke actieve wijze de naleving van de Code beter kan worden geborgd. De naleving van de Code wordt ook besproken in het Overhedenoverleg¹. Tot slot blijft de door u genoemde periodieke beschouwing van de Raad van State over de interbestuurlijke verhoudingen van groot belang voor de continue dialoog en evaluatie van de interbestuurlijke afspraken.

---

¹ Het overhedenoverleg is eens per jaar waarbij de minister-president, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de staatssecretaris van Financiën en de voorzitters van VNG, IPO en UvW zitting hebben.

Amend the law on municipal and provincial finances in order to grant local authorities more autonomy from State transfers and allocate appropriate and concomitant financial resources for all competences exercised by municipal and provincial authorities, as required by Article 9 paras. 1 and 2 of the Charter.

Datum
23 september 2014
Kenmerk
2014-0000494453

Mede namens de VNG en het IPO onderschrijf ik het belang van de aanbeveling. Om deze reden zal worden doorgedaan met het verminderen van de specifieke uitkeringen. Ten eerste om de administratieve lasten voor decentrale overheden terug te dringen en ten tweede om meer beleidsvrijheid te creëren. Ter illustratie van deze actieve inzet het volgende: het Onderhoudsrapport Specifieke Uitkeringen 2012 toonde dat het Rijk 55 specifieke uitkeringen heeft verstrekt in dat jaar. In 2013 waren dit er nog 45. Het recente Onderhoudsrapport Specifieke Uitkeringen 2014 toont aan dat het aantal specifieke uitkeringen verminderd is tot 35. De inschatting is dat het aantal in 2017 verder zal afnemen tot 19.

Daarnaast is de naleving van artikel 2 Financiële-verhoudingswet (FVW) essentieel in het kader van toereikende financiële middelen. Dit artikel stelt dat "indien beleidsvoornemens van het Rijk leiden tot een wijziging van de uitoefening van taken of activiteiten door provincies of gemeenten, in een afzonderlijk onderdeel van de bijbehorende toelichting met redenen wordt omkleed en met kwantitatieve gegevens gestaafd, welke de financiële gevolgen van deze wijziging voor de provincies of gemeenten zijn. In de toelichting wordt tevens aangegeven via welke bekostigingswijze de financiële gevolgen voor de provincies of gemeenten kunnen worden opgevangen". Ook dient financiële compensatie plaats te vinden voor het verstrekken van informatie door gemeenten of provincies (artikel 120 Gemeentewet, artikel 117 Provinciewet).

Voorts heeft het groot onderhoud van het gemeentefonds (1^e fase) plaatsgevonden, dat ingevoerd wordt per 2015. Met ingang van 2016 zal de 2^e fase worden ingevoerd. Directe aanleiding voor het groot onderhoud waren de uitkomsten van het Periodiek Onderhoudsrapport (POR) 2010. In dit rapport werd geconcludeerd dat de verdeling van middelen niet meer goed aansloot op de werkelijke kosten die gemeenten maakten. Samengevat, in het groot onderhoud wordt de verdeling van het gemeentefonds aangepast aan verschillen in kosten tussen gemeenten conform de systematiek van de FVW. Na de afronding van de 2^e fase is de verdeling weer kostengeoriënteerd en zijn de geconstateerde scheefheden weggewerkt.

Improve local taxation so that local authorities can raise their own funds, in line with the requirements of Article 9 para. 3 of the Charter.

In het rapport wordt ook aandacht geschonken aan het lokale belastinggebied. In Nederland hebben we hier oog voor. Gemeenten hebben autonome taken en beschikken daarnaast over het algemeen over een grote mate van beleidsvrijheid wanneer zij taken in medebewind uitvoeren, zeker bij de drie decentralisaties. Hierbij past meer ruimte om zelf belastingen te heffen. Dit najaar start een onderzoek waarin wordt bekeken of en hoe een verruiming van het gemeentelijk belastinggebied vorm en draagvlak zou kunnen krijgen.

Bovenstaande aanbevelingen worden door VNG, IPO en BZK gezamenlijk onderschreven en van gedeeld prioritair belang geacht om verdere afspraken over te maken. Daarnaast heeft de monitoring in zijn algemeenheid in een interessante en dynamische periode plaatsgevonden. Het openbaar bestuur in Nederland is volop in beweging. Het is daarom van belang om in tijden van grote verandering gezamenlijk stil te staan bij de beginselen van het Handvest inzake lokale autonomie. Uw rapport in zijn geheel, met alle aanbevelingen, zorgt voor een goede basis om deze dialoog te voeren en te continueren.

Datum
23 september 2014
Kenmerk
2014-0000494453

Mede namens de VNG en het IPO informeer ik de Tweede Kamer over deze gezamenlijke reactie en de acties die mogelijk in het kader van de interbestuurlijke verhoudingen en het versterken van de positie van het lokale en regionale bestuur in Nederland worden ondernomen.

Hoogachtend,
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

dr. R.H.A. Plasterk